

Samenvatting Privaatrecht

Op basis van:

Hoofdstukken vermogensrecht, 10^e druk,
J. H. Nieuwenhuis en *Compendium Nederlands*
Vermogensrecht, 11^e druk, Hijma en Olthof.

Thom Wiggers

1 april 2014

1 Vermogensrechten

1.1 Inleiding

Vermogensrechten zijn gedefinieerd in (**art. 3:6 BW**).

Rechten die, hetzij afzonderlijk hetzij tezamen met een ander recht, overdraagbaar zijn, of er toe strekken de rechthebbende stoffelijk voordeel te verschaffen, ofwel verkregen zijn in ruil voor verstrekt of in het vooruitzicht gesteld stoffelijk voordeel, zijn vermogensrechten. (**art. 3:6 BW**)

1.1.1 Goed, zaak, registergoed

Goederen zijn alle zaken en alle vermogensrechten. (**art. 3:1 BW**)

Zaken zijn alle voor de menselijke beheersting vatbare stoffen (**art. 3:2 BW**).

Registergoederen zijn goederen voor welker overdracht of vestiging inschrijving in de openbare registers noodzakelijk is (**art. 3:10 BW**). Alle onroerende zaken zijn registergoederen.

1.2 Eigendom en vorderingsrecht

Een *relatief* recht is een rechtsbetrekking tussen bepaalde personen. Een *absoluut* recht kan worden gehandhaafd jegens iedereen.

Eigendom is een exclusief recht, men hoeft geen anderen te dulden, en heeft gevolg: het blijft op de zaak rusten ook al raakt zij in andere handen.

Een *zakelijk* recht is een recht op een zaak. Een *persoonlijk* recht is een aanspraak jegens een bepaalde persoon. Eigendom is een zakelijk recht (**art. 5:1 BW**), een vorderingsrecht een persoonlijk recht.

Zakelijke rechten zijn onderworpen aan het *individualiseringsprincipe*: het moet te bepalen zijn precies om welke zaken het gaat. Eigendom op twee fietsen in een verzameling van fietsen is niet mogelijk, tenzij het om specifieke exemplaren gaat.

Ook zijn zakelijke rechten onderworpen aan het eenheidsbeginsel: de eigenaar van een zaak is eigenaar van al haar bestanddelen. (**art. 5:3 BW**) Wat bestanddelen zijn wordt bepaald in (**art. 3:4 BW**): verkeersopvatting en een “hechte fysieke verbinding”.

1.2.1 Beperkte rechten

Een beperkt recht is een recht dat is afgeleid uit een meer omvattend recht, hetwelk met het beperkte recht is bezwaard. (**art. 3:8 BW**)

Er is slechts een beperkt aantal beperkte rechten: die vallen uiteen in gebruiksrechten en zekerheidsrechten.

Als er meerdere beperkte rechten zijn gevestigd gaat het oudere beperkte recht voor.

1.2.2 Botsingen van vorderingsrechten

Het gehele vermogen van de schuldenaar staat in voor zijn schulden (**art. 3:276 BW**). Zijn schuldeisers worden uit de opbrengst van dit vermogen voldaan naar evenredigheid van ieders vordering (**art. 3:277 BW**).

Hebben meerdere schuldeisers ten aanzien van één goed met elkaar botsende rechten op levering, dan gaat het oudste recht op levering voor, tenzij uit de wet, de aard van hun rechten of uit de eisen van redelijkheid of billijkheid anders voortvloeit. (**art. 3:298 BW**)

2 Vertegenwoordiging

Zie ook H/O Hoofdstuk 4 (nrs. 71 t/m 84, 85).

Vertegenwoordiging krachtens volmacht is het geven van de bevoegdheid aan iemand om namens jou een overeenkomst aan te gaan. De tussenpersoon valt er bij die overeenkomst ‘tussenuit’.

Belangrijkste gevallen van vertegenwoordiging: wettelijke vertegenwoordiging, vertegenwoordiging van een rechtspersoon door haar bestuurders, op grond van volmacht, of vertegenwoordiging bij zaakwaarneming.

Voor vertegenwoordiging is vereist *vertegenwoordigingskwaliteit*, het voor de wederpartij duidelijk zijn dat de tussenpersoon handelt “in naam van”, en *vertegenwoordigingsbevoegdheid*, het bevoegd zijn van de vertegenwoordiger.

Volmacht is de door eenzijdige rechtshandeling van de volmachtgever verleende bevoegdheid om hem/haar te vertegenwoordigen. (**art. 3:60 BW**).

Een volmacht wordt uitgeoefend d.m.v. (**art. 3:66 BW**): eisen: (a) binnen de grenzen van zijn bevoegdheid, (b) in naam van de volmachtgever verricht (c) rechtshandeling.

Het ontbreken van een toereikende volmacht heeft als gevolg dat niet aan de eisen van (**art. 3:66 BW**) voldaan wordt en dan komt er geen overeenkomst tot stand. Er komt wel een overeenkomst tot stand bij *gerechtvaardigd vertrouwen*

van de wederpartij (**art. 6:61 lid 2 BW**) of als de achterman de onbevoegd gesloten overeenkomst *bekrachtigt* (**art. 6:69 BW**). De tussenpersoon staat in voor het bestaan van de volmacht en kan dus schadeplichtig zijn (**art. 3:70 BW**).

Eisen voor een beroep op (**art. 3:61 lid 2 BW**):

1. Rechtshandeling door B in naam van A
2. Verklaring of gedraging van A
3. Aannee dat toereikende volmacht was verleend door A, op grond van die gewekte schijn.
4. Redelijkheid van die aanname.

3 Het vaststellen van de inhoud van de overeenkomst

Naast de inhoud van een overeenkomst heeft het contract de rechtsgevolgen die voortvloeien uit de wet, de gewoonte en de eisen van redelijkheid en billijkheid. (**art. 6:248 BW**)

De wet heeft meestal een *aanvullend* karakter, voor zover contractanten niets anders overeenkomen. Soms echter stelt de wet grenzen aan de contractvrijheid door middel van *dwingend* recht, daar mag niet van worden afgeweken.

De inhoud van een overeenkomst wordt mede bepaald door wat gewoon is: als iets gewoon is, dan mag dat ook van de contractpartijen verlangd worden, al staat dat niet in de overeenkomst.

De redelijkheid en billijkheid hebben een aanvullende werking: zo is een vennoot verplicht zich te onthouden van concurrentie jegens zijn medevennoten, ook al vermeldt het contract daarover niets. Redelijkheid en billijkheid kunnen ook beperkend zijn, zie (**art. 6:248 lid 2 BW**).

Bij onvoorziene omstandigheden kan de rechter op verlangen van een der partijen de overeenkomst wijzigingen als door de omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid instandhouding niet mag worden verwacht. (**art. 6:258 BW**)

3.1 Rechtsgevolgen voor derden

Hoofregel: overeenkomsten zijn alleen van kracht tussen partijen. Hierop zijn wettelijke en buitenwettelijke uitzonderingen.

Wettelijke uitzonderingen:

1. Kwalitatieve rechten (**art. 6:251 BW**)
2. Kwalitatieve verplichtingen (**art. 6:252 BW**)
3. Derdenbeding (**art. 6:253-2:256 BW**)
4. (Blokking “paardensprong” (**art. 6:257 BW**))

3.1.1 Kwalitatieve rechten

Rechten gaan mee met een aan de schuldeiser toebehorend goed, indien ze kwalitatief zijn en overdraagbaar.

3.1.2 Kwalitatieve verplichtingen

(1) Verplichtingen tot dulden of niets doen ten aanzien van een (2) registergoed kunnen overgaan op op diegenen die het goed verkrijgen, als dit is (3) overeengekomen en (4) vastgelegd in een notariële akte, ingeschreven in de openbare registers. (**art. 6:252 BW**)

3.1.3 Alternatieven

Erfdienstbaarheid (**art. 5:70 BW**) is een alternatief.

Een *kettingbeding* kan ook verplichtingen tot doen bevatten, maar is niet absoluut afdwingbaar (levert slechts wanprestatie op).

3.1.4 Derdenbeding

Er kan d.m.v. derdenbeding een derde het recht een prestatie te vorderen worden gegeven, als dit in een overeenkomst wordt opgenomen en de derde dat aanvaardt. Na aanvaarding wordt de derde partij bij de overeenkomst.

4 Nakoming

Bij het aangaan van een overeenkomst ontstaan verbintenissen. In ieder van deze verbintenissen is er een schuldeiser en een schuldenaar. Een verbintenis beoogt in de regel haar eigen ondergang: zodra de verplichting van de verbintenis voldaan is, gaat de verbintenis teniet.

4.1 Betaling

Betaling is het voldoen van een schuld; dat hoeft niet per se geld te betekenen. Een overeenkomst tot levering van een auto wordt ook 'betaald' door de auto te leveren.

Een verbintenis kan ook door een ander dan de schuldenaar worden nagekomen, tenzij haar inhoud of strekking zich daartegen verzet.
(**art. 6:30 lid 1 BW**)

Wie de schuldenaar tot betaling kunnen dwingen zijn de schuldeiser (indien handelingsbekwaam zijn vertegenwoordiger) of diegene die daartoe een volmacht heeft gekregen van de schuldeiser.

De schuldenaar kan echter aan meer mensen bevrijdend betalen. Wanneer een handelingsonbekwame (dus onbevoegde) een bedrag ontvangt in plaats van zijn vertegenwoordiger, en het ontvangene strekt tot zijn *werkelijk voordeel* of is in de macht van de vertegenwoordiger gekomen, dan is er bevrijdend betaald. (**art. 6:31 BW**) Met "tot werkelijk voordeel" wordt bedoeld als het ontvangene is "besteed ter bekostiging van levensonderhoud of studie of van hetgeen verder voor zijn geestelijk of lichamelijk welzijn dienstig kon zijn." Degene aan wie had

moeten worden betaald kan de betaling aan een onbevoegde ook *bekrachtigen* (**art. 6:32 BW**). Ook als de rechthebbende *gebaat* is, is er bevrijdend betaald.

Wanneer de schuldenaar op redelijke gronden dacht dat iemand was, die dat niet was, kan hij zich beroepen op (**art. 6:34 BW**).

4.2 Opschorting

Een schuldenaar die een opeisbare vordering heeft op zijn schuldeiser, is bevoegd de nakoming van zijn verbintenis op te schorten tot voldoening van zijn vordering plaatsvindt, indien tussen vordering en verbintenis voldoende samenhang bestaat om deze opschorting te rechtvaardigen. (**art. 6:52 BW**)

Eisen:

1. Verbintenis van schuldenaar jegens schuldeiser
2. Opeisbare vordering van schuldenaar op schuldeiser
3. Onbevoegd niet-nakomen door schuldeiser
4. Samenhang tussen vordering en verbintenis:
  - Voortvloeien uit dezelfde rechtsverhouding
  - voortvloeien uit zaken die partijen regelmatig met elkaar gedaan hebben.

Voor wederkerige overeenkomsten (**art. 6:261 BW**) is er een speciaal artikel voor opschorting. *Exceptio non adimpleti contractus*:

Komt een der partijen haar verbintenis niet na, dan is de wederpartij bevoegd de nakoming van haar daartegenover staande verplichtingen op te schorten. (**art. 6:262 lid 1 BW**)

Eisen:

1. Tegenover elkaar staande verbintenissen
2. Tekortkoming moet opschorting rechtvaardigen
3. Eisen van onbevoegdheid en opeisbaarheid van (**art. 6:52 BW**).

4.3 Retentierecht

(**art. 3:290 BW**)

1. Verbintenis tot afgifte van een zaak
2. Verder zelfde eisen als (**art. 6:52 BW**)

5 Rechten van de schuldeiser bij niet-nakoming door de schuldenaar

Wanneer een schuldenaar niet nakomt, heeft de schuldeiser een groot aantal instrumenten ter beschikking. Het is onder meer mogelijk om *nakoming te vorderen*, *schadevergoeding te eisen*, *op te schorten* of te *ontbinden*.

5.1 Nakoming

Wanneer iemand niet nakomt, kan de rechter tot nakoming veroordelen. Komt de schuldenaar dan nog niet over de brug, dan wordt de deurwaarder ingeschakeld. Die *reële executie* vervangt dan vrijwillige nakoming (**art. 3:297 BW**). Is voor levering een notariële akte vereist, dan kan de rechter zijn vonnis dezelfde kracht geven (**art. 3:300 BW**).

5.2 Schadevergoeding

Toerekenbare tekortkoming in de nakoming kan leiden tot schadevergoeding (**art. 6:74 BW**):

Eisen:

1. Tekortkoming in de nakoming
  - (a) Verzuim (**art. 6:81 BW**) benodigd als nakoming nog mogelijk is
  - (b) Tekortkoming wanneer niet, te laat of ondeugdelijk nakomen.
2. Toerekenbaarheid van de tekortkoming (bewijslast bij schuldenaar)
  - (a) Verwijtbare schuld
  - (b) Risico op basis van:
    - i. Wet (hulppersonen, etc)
    - ii. Rechtshandeling (deel overeenkomst)
    - iii. Verkeersopvatting
3. Schade
4. Causaal verband: *conditio sine qua non*

5.3 Toerekenbaarheid van de tekortkoming

Een tekortkoming is toerekenbaar als gevolg van *schuld* of *risico*. Zie hierboven.

Wanneer een schuldenaar door niet-toerekenbare tekortkoming verreikt wordt, dan kan de schuldeiser het voordeel als schade vorderen (**art. 6:78 BW**).

5.4 Verzuim

Verzuim treedt in door een ingebrekestelling (**art. 6:82 BW**), tenzij de termijn voor nakoming is verstreken of wanneer de schuldeiser mededeelt dat deze in nakoming tekort zal schieten (**art. 6:83 BW**).

Eisen verzuim:

1. Nakoming is *niet* blijvend onmogelijk, dan kan immers zonder verzuim (**art. 6:74 BW**) toegepast worden.
2. Tekortkoming van de debiteur:
  - (a) Opeisbare verbintenis
  - (b) Prestatie blijft uit of is ondeugdelijk

- (c) Uitblijven prestatie is niet gerechtvaardigd door een opschortingsbevoegdheid
- (d) Er is aan de eisen van **(art. 6:82-83 BW)** voldaan

3. Toerekenbaarheid van de vertraging aan de debiteur.

Voor het intreden van verzuim is in de regel een *ingebrekestelling* vereist. Hierin stelt de schuldeiser de schuldenaar een redelijke termijn voor de nakoming **(art. 6:82 lid 1 BW)**. Als die termijn is verstreken dan raakt de schuldenaar *in verzuim*, met als gevolg onder meer een schadevergoedingsplicht en een risicoomslag *6:84*.

Er is geen termijn nodig wanneer de debiteur tijdelijk niet kan nakomen of uit zijn houding blijkt dat aanmaning nutteloos zou zijn. **(art. 6:82 lid 2 BW)**

Het verzuim is afgelopen als de schuldenaar alsnog nakomt, met schadevergoeding **(art. 6:86 BW)**. De schuldeiser kan ook de verbintenis tot nakoming omzetten in een verbintenis tot vervangende schadevergoeding. **(art. 6:86 BW)**.

5.5 Ontbinding

Wanneer de ene partij een verbintenis uit een wederkerige overeenkomst niet nakomt, is de andere partij bevoegd de overeenkomst te ontbinden. **(art. 6:265 BW)**

De ontbinding kan zowel door een schriftelijke verklaring als door de rechter worden uitgesproken **(art. 6:267 BW)**. Is de schuldenaar niet verhinderd na te komen, dan is vereist dat de schuldenaar in verzuim is. **(art. 6:265 lid 2 BW)**

Ontbinding heeft *geen terugwerkende kracht* **(art. 6:269 BW)**. Er ontstaat een verbintenis tot ongedaanmaking van wat reeds is nagekomen.

6 Onrechtmatige daad

Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden. **(art. 6:162 lid 1 BW)**

Onrechtmatige daad:

1. Onrechtmatigheid

- (a) Inbreuk op een recht
  - Persoonlijkheidsrechten
  - Absolute rechten
- (b) Strijd met een wettelijke plicht
- (c) Strijd met hetgeen volgens ongeschreven wet in het maatschappelijke verkeer betaamt. Bij gevaarzetting: **HR Kelderluik**:
  - i. Mate van waarschijnlijkheid waarmee de niet-inachtneming van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid kan worden verwacht.
  - ii. De hoegrootheid van de kans dat daaruit ongevallen ontstaan
  - iii. De ernst van de gevolgen van een ongeval

- iv. De mate van bezwaarlijkheid van te nemen veiligheidsmaatregelen.
2. Toerekenbaarheid van de onrechtmatige daad aan de dader.
  - Schuld
  - Toerekenbaarheid krachtens wet of verkeersopvattingen
3. Schade
4. Causaal verband tussen schade en daad
5. Verband tussen het doel van de overtreden norm en het geschade belang: het relativiteitsbeginsel

Een toerekenbare onrechtmatige daad wordt ook wel een *fout* genoemd. Een *rechtvaardigingsgrond* neemt de onrechtmatigheid weg.

Rechtvaardigingsgronden:

- Overmacht
- Noodweer
- Wettelijk voorschrift
- Ambtelijk bevel
- Toestemming van de benadeelde

In bepaalde gevallen is een onrechtmatige daad toerekenbaar ondanks het ontbreken van (toerekenbaarheid van) schuld. Schuld kan aan ouders van kinderen jonger dan 14 jaar worden toegerekend (**art. 6:169 lid 1 BW**). Ook kan het zijn dat ondanks het ontbreken van verwijtbaarheid, door een lichamelijke of geestelijke stoornis, schade toegerekend kan worden (**art. 6:165 BW**). Onervarenheid en dwaling omtrent het objectieve recht of eigen bevoegdheid zijn gevallen van toerekening op grond van *in het verkeer geldende opvattingen*.

6.1 Risicoaansprakelijkheid

6.1.1 Groepsaansprakelijkheid

Wanneer men zich in een groep bevindt die onrechtmatig schade toebrengen, dan is ieder van die groep hoofdelijk aansprakelijk, wanneer de kans op schade hen van deelname aan die groep had moeten weerhouden (**art. 6:166 lid 1 BW**).

Onderling moeten zij in gelijke delen aan de schadevergoeding bijdragen, behoudens billijkheid in de omstandigheden van het geval (**art. 6:166 lid 2 BW**).

6.1.2 Aansprakelijkheid voor kinderen (**art. 6:169 BW**)

Ouders zijn verantwoordelijk voor “een als doen te beschouwen” gedragingen van hun kinderen onder de 14 jaar. Als het kind tussen de 14 en de 16 jaar oud is, dan is de ouder *naast* het kind aansprakelijk vanwege onvoldoende toezicht, tenzij hij aantoont dat dat het hem niet kan worden verweten dat hij de gedraging van het kind niet heeft belet.

6.1.3 Aansprakelijkheid voor ondergeschikten (art. 6:170 BW)

De werkgever is aansprakelijk voor *fouten* van ondergeschikten, indien door de opdracht de kans op de fout is vergroot en dat de werkgever zeggenschap had over de gedragingen waarin de fout is gelegen. Dit is ook het geval wanneer de onrechtmatige daad gepleegd is met zaken ter beschikking gesteld door de werkgever of met behulp van gegevens verschaft door de dienstbetrekking. (art. 6:170 lid 1 BW)

Voor personeel in dienst van een natuurlijk persoon is de aansprakelijkheid meer ingeperkt. (art. 6:170 lid 2 BW)

6.1.4 Aansprakelijkheid voor niet-ondergeschikten

Iemand kan aansprakelijk zijn voor fouten van niet-ondergeschikten die in opdracht van een bedrijf handelen, wanneer de fout werd begaan bij werkzaamheden die bij die opdracht horen. (art. 6:171 BW)

Vertegenwoordigers kunnen ook aansprakelijk zijn voor fouten bij uitoefeningen van een bevoegdheid tot vertegenwoordiging (art. 6:172 BW).

6.1.5 Aansprakelijkheid voor zaken, opstal en giftige stoffen

Gebrekkige zaken die een bijzonder gevaar opleveren zijn voor risico van de bezitter: (art. 6:173 BW)

De bezitter van een ondeugdelijk opstal is op dezelfde wijze aansprakelijk voor schade: (art. 6:174 BW). Er is een “tenzij”: wanneer de bezitter bewijst dat ook wetenschap van het gevaar geen onrechtmatige daad had opgeleverd.

Iemand die gevaarlijke stoffen gebruikt, is aansprakelijk voor schade die erdoor ontstaat (art. 6:175 BW).

Een producent is aansprakelijk wanneer een product gebrekkig is (art. 6:185 jo 186 BW).

6.1.6 Aansprakelijkheid voor dieren

De bezitter van een dier is aansprakelijk voor de door het dier aangerichte schade, tenzij aansprakelijkheid had ontbroken wanneer hij het dier in de macht had gehad. (art. 6:179 BW)

7 Verbintenissen uit andere bron dan onrechtmatige daad of overeenkomst

7.1 Zaakwaarneming

Zaakwaarneming is het willens en wetens en op redelijke grond inlaten met eens anders belang, zonder de bevoegdheid daartoe aan een rechtshandeling of een elders in de wet geregelde rechtsverhouding te ontlelen. (art. 6:198 BW).

Een zaakwaarnemer is bevoegd om in naam van de belanghebbende rechtshandelingen te verrichten (art. 3:201 BW). Zie ook 2.

Eisen zaakwaarneming:

1. Behartiging van eens anders belang

2. Willens en wetens
3. Redelijke grond
4. Noch krachtens rechtshandeling, noch krachtens elders in de wet geregelde rechtsverhouding bestaat een bevoegdheid tot de belangenbehartiging.

7.2 Onverschuldigde betaling

8 Schadevergoeding

Voor schadevergoeding komt in aanmerking *vermogensschade en ander nadeel* (art. 6:95 BW).

9 Arresten

Haviltex Bij de uitleg van de bepalingen in een contract komt het ook neer op “de zin die pp. in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan deze bepalingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Daarbij kan mede van belang zijn tot welke maatschappelijke kringen pp. behoren en welke rechtskennis van zodanige pp. kan worden verwacht.”

Hofland/Hennis Uitnodiging tot het doen van een aanbod

Kelderluik Zie Eisen onrechtmatige daad, 1c.

Kribbebijter Vertegenwoordigingskwaliteit hangt af van de wederzijdse verklaringen en gedragingen en wat daaraan afgeleid is / mocht worden afgeleid.

Pos/Van den Bosch Schade aan andermans belang toebrengen kan onrechtmatig zijn.

Tandarts Inbreuk op een ongeschreven verkeersnorm kan ook onrechtmatig zijn.

Val Dias/Salters Verklaring of gedraging van pseudo-volmachtgever in (art. 3:61 lid 2 BW) kan ook een nalating zijn.